

مجموعه‌ی

«گام به گام تا اندیشه»

پله‌های نخستین

با سپاس ویژه از آقای محسن فضلی، که به بارنشستن این طرح، مرهون روشن نگری و حمایت‌های ایشان است. هم‌چنین تشکر ویژه از آقای بهمن کاظمی که با نگاهی علمی و پژوهشی به ادامه و غنای طرح یاری رساندند.

۳۷۰	اسپیدکار، محبوبه
۱۵۷/	پله‌های نخستین / نویسنده محبوبه اسپیدکار - تهران: کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان، ۱۳۹۵، الف ۴۷۱ ب
	۱۴۸ ص: (مجموعه‌ی گام به گام تا اندیشه، روشی برای پرورش تفکر فلسفی در کودکان و نوجوانان، جلد ۶)
	شابک: ۷-۲۲۲-۱۰۰۰۰۶۰-۹۷۸
	شابک (دوره): ۲-۶۹۹-۳۹۱-۹۶۴-۹۷۸
	فهرست‌نویسی: فیبا
	۴ وفتی: «اولیا و مریبان»
	حائلمند ص: [۱۴۵-۱۴۶]
	۱. کودکان، فلسفه - راهنمای آموزشی، ۲. اندیشه و تفکر - راهنمای آموزشی (ابتدایی).
	۳. تفکر خلاق - راهنمای آموزشی (ابتدایی)، ۴. شناخت در کودکان - راهنمای آموزشی (ابتدایی)، الف: کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان، به عنوان.

کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان

پله‌های نخستین (مجموعه‌ی گام به گام تا اندیشه) ■ نویسنده: محبوبه اسپیدکار ■ ویراستار: طیبه قادری

طراح گرافیک: مهشید مهاجر ■ صفحه‌آرا: منیژه ونکی

چاپ اول: ۱۳۹۵ ■ شمارگان: ۲۰۰۰ نسخه ■ لیتو: سی و چاپ: کانون چاپ ■ کلیه حقوق محفوظ است.

تهران، خیابان خالداسلامبولی، شماره‌ی ۲۶ ■ تلفن: ۸۸۷۲۱۰۰-۱ و ۸۸۷۲۱۵۵۴۵-۹

مرکز پخش: تهران، خیابان فاطمی، خیابان حجاب، مرکز فروش و پخش کتاب ■ تلفن: ۸۸۹۶۴۱۱۵ و ۸۸۹۶۲۹۷۲

پست الکترونیکی: enashar@kanoonparvareh.com ■ شماره‌ی چاپ خانه: ۱۰۰۱۸۰۰

شابک: ۷-۲۲۲-۱۰۰۰۰۶۰-۹۷۸ ■ 600-01-0222-7 - 978-964-391-699-2

شابک (دوره): ۲-۶۹۹-۳۹۱-۹۶۴-۹۷۸ ■ 978-964-391-699-2

لطفاً نظر خود را درباره‌ی این کتاب یا ذکر نام آن به‌صورت پیامک، برای ارسال کنید.

فهرست مطالب

۲۹	فعالیت دوم - حس بینایی	۹	درباره‌ی این مجموعه
۳۱	فعالیت سوم - حس بینایی و درک بصری	۱۱	پیش‌گفتار
۳۳	فعالیت چهارم - حس بینایی و درک بصری	۱۳	بخش اول - قبل از شروع
۳۵	فعالیت پنجم - حس بینایی و درک بصری	۱۳	با والدین، مربیان و آموزگاران عزیز
۳۸	فعالیت ششم - حس شنوایی	۱۳	تفکر فلسفی چیست؟
۴۰	فعالیت هفتم - حس بینایی و درک بصری	۱۲	فعالیت‌های این برنامه چه هدف‌هایی را دنبال می‌کند و چه
۴۲	ب) فعالیت‌های سطح متوسط		فایده‌های دارند؟
۴۳	فعالیت اول - حس بینایی و درک بصری	۱۷	نمود بیرونی این برنامه در تفکر و رفتار بچه‌ها چیست؟
۴۵	فعالیت دوم - حس شنوایی	۱۸	روش آموزش این برنامه چیست؟
۴۶	فعالیت سوم - استفاده‌ی همه‌جانبه از حواس	۱۹	چگونه کلاس را مدیریت کنیم؟
۴۸	فعالیت چهارم - حس شنوایی	۱۹	زمان تشکیل کلاس‌ها
۵۰	فعالیت پنجم - استفاده‌ی همه‌جانبه از حواس	۲۰	مکان کلاس
۵۲	فعالیت ششم - استفاده‌ی همه‌جانبه از حواس	۲۰	تعداد اعضای گروه
۵۴	ج) فعالیت‌های سطح دشوار	۲۰	معیار انتخاب بچه‌ها
۵۵	فعالیت اول - حس بینایی	۲۱	نکات مهم درباره‌ی فرایند فعالیت‌ها و نحوه‌ی اجرای آن‌ها
۵۷	فعالیت دوم - حس شنوایی	۲۳	موضوعات و اهداف چگونه و بر چه اساسی انتخاب شده‌اند
۵۹	فعالیت سوم - حس بینایی و درک بصری	۲۴	آن چه درباره‌ی بچه‌های این گروه سنی باید بدانید
۶۱	فعالیت چهارم - حس بینایی و درک بصری	۲۵	بخش دوم - فعالیت‌ها
۶۲	فعالیت پنجم - دقت و تأمل در پدیده‌ها	۲۵	اولین فعالیت (مشترک بین سه سطح)
۶۴	فعالیت ششم - حس بینایی و درک بصری	۲۶	۱. پرورش قدرت مشاهده
۶۵	۲. پرورش مهارت‌های تفکر منطقی	۲۶	الف) فعالیت‌های سطح ساده
۶۵	الف) فعالیت سطح ساده	۲۷	فعالیت اول - حس لامسه

۱۰۲	فعالیت پنجم - مفهوم دوستی	۶۶	فعالیت اول - روابط زمانی و مفهوم نوبت
۱۰۴	فعالیت ششم - مفهوم متوسط	۶۷	فعالیت دوم - ردیف‌بندی بر اساس اندازه
۱۰۵	فعالیت اول - مفهوم دوستی	۶۹	فعالیت سوم - ردیف‌بندی و روابط مکانی
۱۰۷	فعالیت دوم - مفهوم شانس و تصادف	۷۱	فعالیت چهارم - ردیف‌بندی
۱۰۹	فعالیت سوم - مفهوم غرور	۷۲	فعالیت پنجم - ردیف‌بندی و مقادیر
۱۱۱	فعالیت چهارم - مفهوم دوستی	۷۴	فعالیت ششم - ردیف‌بندی
۱۱۴	فعالیت پنجم - مفهوم بخشش و گذشت	۷۵	فعالیت اول - مفهوم متوسط
۱۱۷	فعالیت ششم - ارتباط	۷۶	فعالیت دوم - دسته‌بندی
۱۱۹	فعالیت هفتم - مفهوم ترس	۷۸	فعالیت سوم - اندازه‌ها و مقادیر
۱۲۱	فعالیت اول - مفهوم دشوار	۸۰	فعالیت چهارم - طبقه‌بندی و مقادیر
۱۲۲	فعالیت دوم - مفهوم فضا و بعد	۸۲	فعالیت پنجم - ردیف‌بندی
۱۲۴	فعالیت سوم - تفاوت‌ها و ویژگی‌ها	۸۳	فعالیت ششم - ردیف‌بندی
۱۲۷	فعالیت چهارم - مفهوم ترس	۸۴	فعالیت اول - اندازه‌ها و مقادیر
۱۳۰	فعالیت پنجم - ارتباط	۸۵	فعالیت دوم - مفهوم دشوار
۱۳۲	فعالیت ششم - مفهوم دوستی	۸۶	فعالیت سوم - اندازه‌ها و مقادیر
۱۳۵	فعالیت اول - مفهوم دوستی	۸۹	فعالیت چهارم - اندازه‌ها و مقادیر
۱۳۶	فعالیت دوم - مفهوم ترس	۹۱	فعالیت پنجم - اندازه‌ها و مقادیر
۱۳۸	فعالیت سوم - مفهوم دشوار	۹۲	فعالیت ششم - اندازه‌ها و مقادیر
۱۴۰	فعالیت چهارم - مفهوم دشوار	۹۳	فعالیت اول - اندازه‌ها و مقادیر
۱۴۲	فعالیت پنجم - مفهوم دشوار	۹۴	فعالیت دوم - اندازه‌ها و مقادیر
۱۴۴	فعالیت ششم - مفهوم دشوار	۹۵	فعالیت سوم - اندازه‌ها و مقادیر
۱۴۷	فعالیت اول - مفهوم دشوار	۹۷	فعالیت چهارم - اندازه‌ها و مقادیر
	فهرست منابع و مآخذ	۱۰۰	فعالیت پنجم - اندازه‌ها و مقادیر

درباره‌ی این مجموعه

«گام به گام تا اندیشه» عنوان طرحی است که بنیان آن نخستین بار در سال ۱۳۸۴ در کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان گذاشته شد. این طرح با هدف پرورش تفکر (با تأکید بر تفکر فلسفی) به صورت مجموعه‌ای از فعالیت‌های قابل اجرا برای کودکان و نوجوانان، اولین بار پس از تحقیق و پژوهش درباره‌ی اصول و مبانی پرورش تفکر، انتخاب محتوا، روش‌های یاددهی و یادگیری، ابزار و منابع و بررسی ویژگی‌های مخاطبین، در سال ۸۷ در سطح مراکز کانون به صورت آزمایشی به اجرا درآمد و گروهی از پژوهشگران به صورت مستقل به ارزیابی آن و بررسی موفقیت آن در دستیابی به اهداف تعیین شده پرداختند. پس از استخراج نتایج پژوهش و تعیین نقاط ضعف و قوت، طرح بار دیگر در مرحله‌ی دوم اجرای آزمایشی در ۴۵ مرکز کانون در استان‌های مختلف کشور تحت پژوهش مجدد قرار گرفت و اکنون جای خود را در میان فعالیت‌های مراکز کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان باز کرده است. مجموعه‌ی جدیدی که پیش رو دارید، کتاب‌های کار مربیان و مشاوران برگزارکننده‌ی کارگاه‌های پرورش تفکر فلسفی است.

این مجموعه از نظر اهداف و مبانی نظری، تفاوتی با مجموعه‌ی قبلی ندارد و رجه تراز آن، توجه به ضرورت‌هایی است که به سهولت اجرا برای مربی و جذابیت و تنوع فعالیت‌ها برای مخاطب می‌انجامد. مجموعه‌ی «گام به گام تا اندیشه» در چهار جلد برای چهار گروه سنی پیش از دبستان تا دبیرستان طراحی شده است. جلد حاضر، گام‌هایی برای تفکر، کتاب کار مربی برای گروه سنی «ب» (سال‌های اول، دوم و سوم دبستان) است.

پیش‌گفتار

تفکر، اندیشیدن، تفکر و هر و این دیگری در این گروه، برای همه‌ی انسان‌ها ضمن آشنا بودن، کاملاً نامفهوم است. همه می‌دانند تفکر یعنی چه و در عین حال، برای بیان تعریفی دقیق، جامع و مانع برای هریک از این واژگان، اغلب تردید و یا تفاوت آراء با یک دیگر هستیم. حتی در مراجعه به نظریات متخصصان و صاحب‌نظران نیز این تفاوت در آراء و عقاید دیده می‌شود.

در این باره پیچیده بودن ساختار ذهن و ناشناخته بودن بسیاری از ابعاد وجود انسان با همه‌ی پیشرفت‌هایی که علوم در این زمینه داشته‌اند، بسیار تأثیرگذار بوده است. از طرفی، نگاه هر فرد اندیشمند و صاحب‌نظر به انسان و ماهیت و هدف و بودی او سبب می‌شود تعریف او از تفکر، ذهن و اندیشه متفاوت باشد.

آن‌چه تردیدی در آن وجود ندارد، این است که از هر منطقی به انسان بنگریم و انسان را با هر منشأ و هدفی تصور کنیم، تفکر و اندیشه‌ورزی، جزء لاینفک وجود اوست و غایت هر نگاه هدفمندی به انسان، کمال در اندیشه‌ورزی به عنوان زیربنای هر عملکردی است. به این ترتیب همان‌گونه که هیچ‌کس منکر متفکر بودن انسان نیست، کسی هم منکر ضرورت اندیشه‌ورزی و تربیت شدن کودک انسان نخواهد بود.

هم‌اکنون علاوه بر سیستم‌های رسمی آموزش و پرورش در جهان، بسیاری از صاحب‌نظران با ابداع و پیشنهاد روش‌های مختلف، به پرورش جنبه‌های مختلف تفکر در کودکان و نوجوانان به شکل رسمی و غیر رسمی پرداخته‌اند.

نکته‌ی مهم این است که فراموش نکنیم فرایند پرورش تفکر با آموزش اندیشه‌ها تفاوت دارد و در کنار «چگونه فکر کردن»، ناگزیر «به چه چیز فکر کردن» را نیز آموزش می‌دهد. این دو مبحث در واقع زیربنای هویت فکری و عملی در انسان است و هیچ آموزشی نباید و نمی‌تواند فارغ از بافت فرهنگی و اجتماعی هر کشور، به پرورش تفکر کودکان و نوجوانان بپردازد. این مسئله به معنای تلقین افکار

یا مقاومت در برابر آراء و اندیشه‌های جهانی در برنامه‌های پرورش تفکر نیست؛ بلکه به معنای توجه به بافت فرهنگی زمینه و مقاومت در برابر عوارض جانبی برنامه‌هایی است که ممکن است نه تنها به عمق تفکر منتهی نشوند، بلکه در تضاد و تناقض با زمینه‌های فرهنگی، به از دست رفتن هویت فکری بینجامند. این موضوع مهم حتی از نظر کسانی که خود پیشگام و پیشکسوت پرورش تفکر در کودکان بوده‌اند نیز دور نبوده است و نباید از نگاه مربی، معلم یا پدر و مادر نیز دور بماند.

زیستن در جامعه‌ای که سرلوحه‌ی همه‌ی رفتارهای خرد و کلان مردمانش خردورزی بوده و انسان‌ها در آن خود را بیندیشند و خوب‌تر عمل کنند، آرزوی دور از دسترس نیست؛ به شرطی که پرورش تفکر، بیش از انتقال دانش به کودکان و نوجوانان در برنامه‌های آموزشی و تربیتی آن جامعه اهمیت داشته باشد.

قطعاً در چنین جامعه‌ای ابداعات و تفکر، بیش از قله‌های رفیع دانش و اطلاعات مورد کند و کاو قرار می‌گیرند و کودکان و نوجوانان، قبل از قرار گرفتن در میان انبوه اطلاعات، سازمان دادن اطلاعات و افکار، نقد و داوری و تحلیل آن‌ها، به کارگیری صحیح یافته‌های حاصل از اندیشه‌ورزی و در نهایت، یافتن راه سعادت دنیا و آخرت را آموخته‌اند.

به امید زیستن در چنین جامعه‌ای

محبوبه اسپیدکار

بهار ۱۳۹۲